

Η ανάλυση απογραφικών στοιχείων του πληθυσμού, των αγροτικών ζώων και των χρήσεων/κάλυψης γης, στη νήσο Κέρκυρα, μεταξύ 1761 – 2006.

Α. Σκαρλάτου¹ και Ι. Ισπικούδης

¹Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού, Τμήμα Περιβάλλοντος και Υδροοικονομίας Π.Ε. Κοζάνης, Δημοκρατίας 27, 50100 Κοζάνη

Περίληψη

Στόχος της έρευνας ήταν η ενοποίηση των απογραφικών δεδομένων σχετικών με τον πληθυσμό, τον αριθμό των αγροτικών ζώων και των χρήσεων/κάλυψης γης για το διάστημα 1761 - 2006 και η ερμηνεία της διαχρονικής τους μεταβολής. Κύρια πηγή πληροφοριών αποτέλεσαν τα Αρχεία της Περιφερειακής Ενότητας Κέρκυρας, όπου φυλάσσεται πλήθος ιστορικών αρχείων με χρονολογική αφετηρία από την εποχή της Βενετοκρατίας και οι βάσεις δεδομένων της ΕΣΥΕ. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προέκυψε ότι έλαβε χώρα η διαχρονική αύξηση του πληθυσμού της νήσου κατά 135% και η συγκέντρωση μεγάλου μέρους του πληθυσμού στην πόλη της Κέρκυρας κατά 35% και 40% τα έτη 1761 και 2001 αντίστοιχα. Διαπιστώθηκε επίσης, η συνεχής αύξηση των αγροτικών ζώων έως το 1961, λόγω της αύξησης του πληθυσμού και παράλληλα του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων και μείωση του αριθμού τους μεταξύ 1961 – 2006, λόγω της έντονης τουριστικής ανάπτυξης. Συνολικά, η έκταση της καλλιεργήσιμης γης στη νήσο είναι σημαντική, καταλαμβάνοντας διαχρονικά το μεγαλύτερο ποσοστό επί του συνόλου των χρήσεων/κάλυψης γης.

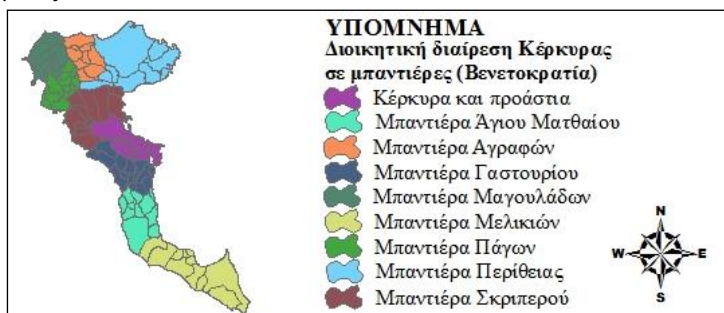
Λέξεις-κλειδιά: διαχρονική εξέλιξη, απογραφικά δεδομένα, Βενετοκρατία, Ιόνια νησιά.

Εισαγωγή

Στα Αρχεία της Περιφερειακής Ενότητας Κέρκυρας φυλάσσονται με αξιόλογη επάρκεια διοικητικά αρχεία που σχετίζονται με την εγχώρια διαχείριση καλύπτοντας την περίοδο από το 1538 έως σήμερα. Από αρκετούς ερευνητές έχει γίνει προσπάθεια καταγραφής, μελέτης και ανάλυσης μέρους των αρχειακών δεδομένων. Έτσι, η Αγγελομάτη – Τσουγγαράκη (2004) μελέτησε τον πληθυσμό των οικισμών της υπαίθρου της νήσου Κέρκυρας μεταξύ 14^{ου} και 19^{ου} αιώνα. Παρόμοια, οι Αναγιάτης – Πελέ και Πρόντζας (2002) μελέτησαν το ζωικό κεφάλαιο και τη γεωργική παραγωγή της νήσου την περίοδο 1830-1832. Επίσης, ο Παρτζ (1892), ο Ανδρεάδης (1914), ο Βλασσόπουλος (1977) κ.ά. με το έργο τους περιγράφουν λεπτομερώς διάφορες πτυχές της οικονομικής ζωής της εποχής τους. Η σύνθεση των δεδομένων αυτών με σύγχρονα απογραφικά στοιχεία της ΕΣΥΕ συντελεί στην καλύτερη κατανόηση των μεταβολών των πληθυσμιακών και των οικονομικών στοιχείων που σχετίζονται με τον άνθρωπο, το περιβάλλον του και τις ιστορικο - κοινωνικές συγκυρίες που έλαβαν χώρα στη νήσο διαχρονικά. Με βάση τα παραπάνω, ως στόχος της έρευνας τέθηκε η ενοποίηση των απογραφικών δεδομένων σχετικών με τον πληθυσμό, τον αριθμό των αγροτικών ζώων και των χρήσεων/κάλυψης γης για το διάστημα 1761 - 2006 και η ερμηνεία της διαχρονικής τους μεταβολής.

Μέθοδοι και υλικά

Τα στατιστικά και ποιοτικά στοιχεία για τη νήσο Κέρκυρα ελήφθησαν κυρίως από την Επτανησιακή Συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Κέρκυρας, τη Βιβλιοθήκη του τμήματος Ιστορίας του Ιόνιου Πανεπιστημίου, την Αναγνωστική Εταιρεία Κέρκυρας και τις εκδόσεις της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδας (ΕΣΥΕ). Συνολικά, διερευνήθηκε για το διάστημα μεταξύ 1761 - 2006: (α) ο πληθυσμός της νήσου, (β) ο αριθμός των μεγάλων αγροτικών ζώων, όρος αναφερόμενος σε ίππους, όνους, ημίονους και βοοειδή, (γ) ο αριθμός των μικρών ζώων, όρος αναφερόμενος στα αιγοπρόβατα και (δ) ο αριθμός των ελαιοδέντρων. Για το διάστημα 1835 – 2000 ενοποιήθηκαν τα απογραφικά δεδομένα της έκτασης των γεωργικών καλλιεργειών, των βοσκοτόπων και των δασών. Η διερεύνηση των απογραφικών δεδομένων έγινε με βάση τη χωρική διάκριση της νήσου σε εννέα γεωγραφικές περιοχές, τις Μπαντιέρες, οι οποίες αποτελούσαν διοικητική διαίρεση της νήσου κατά την εποχή της Βενετοκρατίας (Εικόνα 1), ενώ η ανάλυση των εκτάσεων των χρήσεων/κάλυψης γης και ο αριθμός των ελαιοδέντρων πραγματοποιήθηκε σε επίπεδο νήσου. Τα απογραφικά στοιχεία που αφορούν τις χρήσεις γης πιθανά παρουσιάζουν κάποιες διαφοροποιήσεις στον τρόπο καταγραφής των εκτάσεων και των αναφερόμενων ως κατηγοριών γης ανά εξεταζόμενο έτος, ωστόσο δίνουν μία σαφή εικόνα της διαχρονικής εξέλιξής τους. Η επεξεργασία των απογραφικών δεδομένων έγινε με τη βοήθεια του λογιστικού προγράμματος Excel.

Εικόνα 1. Διαχωρισμός της νήσου Κέρκυρας σε γεωγραφικές περιοχές - Μπαντιέρες.

Αποτελέσματα - Συζήτηση

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 1, υπήρξε αύξηση του συνολικού πληθυσμού της νήσου κατά 135 % το διάστημα 1761 - 2001. Οι βενετοτουρκικοί πόλεμοι (1463 – 1718) αποδυνάμωσαν την κάποτε πανίσχυρη Βενετία και οδήγησαν στο τέλος της Βενετοκρατίας επί κερκυραϊκού εδάφους το 1797. Το 1761 η πόλη της Κέρκυρας χωρίς τα προάστια αριθμούσε 8262 κατοίκους και επιπλέον 10.000 περίπου άτομα που ανήκαν στη στρατιωτική και ναυτική δύναμη των Βενετών (Ιδρωμένος 1930), γεγονός που εκφράζει την αβεβαιότητα που προκάλεσαν οι βενετοτουρκικοί πόλεμοι. Η σημαντική αύξηση του πληθυσμού μεταξύ 1803 - 1864 (64 %) οφείλεται πιθανόν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής κατά την εποχή της Αγγλοκρατίας (1814 - 1864). Επιπρόσθετα, μεταξύ 1836 - 1840, η Κέρκυρα αλλά και τα υπόλοιπα νησιά του Ιονίου αποτέλεσαν πόλο έλξης πληθυσμών από την ηπειρωτική Ελλάδα, την Ιταλία και τη βρετανική αποικία της Μάλτας (Κοσμάτου 2004). Η πληθυσμιακή αύξηση μεταξύ 1864 - 1907 (35 %) συμπίπτει με την περίοδο ευημερίας στη νήσο, μετά την ένωσή της με την Ελλάδα το 1864. Στο τέλος του 19^{ου} αι. άρχισε να εκδηλώνεται το τουριστικό ενδιαφέρον από το εξωτερικό για τη νήσο. Το διάστημα 1907 - 1961 σημειώνεται ασήμαντη αύξηση του πληθυσμού (2 %), γεγονός που αποδίδεται στους παγκόσμιους πολέμους και στο μεταναστευτικό κύμα που ακολούθησε προς το εξωτερικό. Η νήσος Κέρκυρα δεν δέχθηκε στον ίδιο βαθμό, όπως η υπόλοιπη Ελλάδα, το κύμα των προσφύγων κατά τη μικρασιατική

καταστροφή (1922) και την ανταλλαγή πληθυσμών του 1923. Η αύξηση του πληθυσμού μεταξύ 1961 - 2001 (8 %) οφείλεται πιθανώς στο μεταναστευτικό κύμα οικονομικών προσφύγων, κυρίως από τη γειτονική Αλβανία (Πανδής 1999) και στην επιστροφή των Κερκυραίων από το εξωτερικό, λόγω των οικονομικών ευκαιριών από την τουριστική ανάπτυξη. Σημαντική είναι, σε διαχρονική βάση, η μεγάλη πληθυσμιακή διαφορά μεταξύ πόλης και οικισμών της υπαίθρου. Το 1761 η πόλη της Κέρκυρας συγκέντρωνε το 35 % του συνολικού πληθυσμού της νήσου, ενώ το 2001 το ποσοστό αυτό άγγιζε το 40%. Η οικονομική και κοινωνική δομή του φεουδαλικού συστήματος που εφάρμοζε η βενετική Διοίκηση είχε ως κύριο χαρακτηριστικό την ύπαρξη αριστοκρατίας - αστικής τάξης στην πόλη και τη διαφοροποίησή της από τους πληθυσμούς της υπαίθρου. Το κοινωνικό στρώμα του οποίου οι συνθήκες ζωής έμειναν ουσιαστικά αναλλοίωτες στο χρόνο ήταν εκείνο των χωρικών (Γιωτοπούλου – Σισιλιάνου 2002). Επίσης, η υποβάθμιση της υπαίθρου σχετίζονταν με το ανεπαρκές ως την εποχή της Αγγλοκρατίας οδικό δίκτυο. Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα και έπειτα, η αύξηση του πληθυσμού της πόλης της Κέρκυρας ήταν αλματώδης, γεγονός που αποδίδεται στην ενδυνάμωση της αστικής τάξης. Η μικρότερη αύξηση διαχρονικά παρουσιάζεται στις Μπαντιέρες των Πάγων και της Περιθειας, λόγω του ορεινού τους χαρακτήρα. Αντιθέτως, οι Μπαντιέρες Αγίου Ματθαίου και Μελικίων, με ηπιότερο ανάγλυφο, παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη διαχρονική αύξηση, ιδιαίτερα κατά τον 20^ο αιώνα, με την εξάλειψη του κινδύνου από εισβολείς και πειρατικές επιδρομές και την εξυγίανση σε μεγάλο βαθμό των βαλτωδών εδαφών των περιοχών αυτών (Αγγελολιάτη - Τσουγγαράκη 2004).

Πίνακας 1. Πληθυσμός της νήσου Κέρκυρας ανά Μπαντιέρα μεταξύ 1761-2001

Μπαντιέρα	1761	1803	1864	1907	1961	2001
Πόλη Κέρκυρας	15744	14218	27673	34404	34365	41961
Άγιος Ματθαίος	2384	2344	3131	5970	6647	7085
Αγραφοί	2202	2899	4167	5873	5837	5370
Γαστούρι	5365	5423	8786	10294	9228	8984
Μαγουλάδες	2237	3044	4591	5933	6056	6848
Μελίκια	5654	5316	6415	10670	14517	13907
Πάγοι	2332	2949	3852	6609	5292	4425
Περιθεια	3956	3741	5158	7991	8411	8192
Σκριπερό	5148	3337	7030	8113	7305	8905
Σύνολο	45022	43271	70803	95857	97658	105677

Πηγή: Αγγελολιάτη – Τσουγγαράκη 2004, Βλασσόπουλος 1977, Πανδής 1999, ΕΣΥΕ 2009.

Αναφορικά με τον πληθυσμό των μεγάλων ζώων (Πίνακας 2), παρατηρείται μείωση του αριθμού τους μεταξύ 1761–1830 (24 %), γεγονός που πιθανόν να οφείλεται στους αργούς ρυθμούς ανάκαμψης μετά τη δύσκολη περίοδο 1797 - 1814 (περίοδος Δημοκρατικών Γάλλων, Ίδρυση Επτανήσιου Πολιτείας και τέλος παράδοση της νήσου στους Αυτοκρατορικούς Γάλλους του Ναπολέοντα). Αντίθετα, η αύξηση του πληθυσμού των μεγάλων ζώων το διάστημα 1830 - 1911 (126 %) αντικατοπτρίζει τη γενικότερη ανάπτυξη που επικρατούσε κατά τα χρόνια της Αγγλοκρατίας (1814 - 1864) και την ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα. Η αύξηση του πληθυσμού των μεγάλων ζώων συνεχίστηκε και την περίοδο 1911 - 1961 (27 %). Αυτή συνδέεται με την αύξηση των ιπποκίνητων ελαιοτριβείων και τις αυξανόμενες ανάγκες επεξεργασίας του ελαιοκάρπου, καθώς και στα αποδοτικά μέτρα που ελήφθησαν από το κράτος. Η χαρακτηριστική μείωση του αριθμού των μεγάλων ζώων κατά 87 % στα έτη 1961 - 2006 οφείλεται στον εκσυγχρονισμό της γεωργίας, τη μηχανοποίηση της επεξεργασίας του ελαιοκάρπου, την αύξηση της εισαγωγής κρέατος αλλά και στην ενασχόληση των κατοίκων με τον τουρισμό (Σκαρλάτου 2011).

Η πλειονότητα των μικρών ζώων το 1761 ήταν συγκεντρωμένα στην Μπαντιέρα Περιθειας, ασφαλώς εξαιτίας του ορεινού της χαρακτήρα (Πίνακας 2). Παρόλο που η περιοχή αυτή παρουσίασε τη μεγαλύτερη μείωση του αριθμού των αιγοπροβάτων (53 %) το διάστημα 1761 – 2006, ο συνολικός αριθμός τους παραμένει ο μεγαλύτερος συγκριτικά με τα υπόλοιπα διαμερίσματα. Μεταξύ 1830 - 1911 σημειώνεται μεγαλύτερη θετική μεταβολή του αριθμού των μικρών αγροτικών ζώων στη νήσο (107 %), ενώ η μείωση τους το διάστημα 1911 - 1961 κατά 9 % είναι πιθανώς αντίκτυπο των πολέμων που μεσολάβησαν και της στροφής των αγροτών στα βοοειδή. Την περίοδο 1961 - 2006 σημειώνεται δραματική μείωση του αριθμού τους (61 %), αν και μικρότερη από την αντίστοιχη μείωση των μεγάλων ζώων (94 %). Ο τετραπλασιασμός των αιγοπροβάτων στην Μπαντιέρα Σκριπερού μεταξύ 1830 - 1911 δηλώνει την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας σε περιοχές με ηλιότερο ανάγλυφο και εγγύτερα στην πόλη της Κέρκυρας ή και ίσως σχετίζεται με το μεταναστευτικό κύμα από την ηπειρωτική Ελλάδα, την Ιταλία και τη βρετανική αποικία της Μάλτας μεταξύ 1836 - 1840.

Πίνακας 2. Αριθμός μεγάλων και μικρών αγροτικών ζώων ανά Μπαντιέρα μεταξύ 1761-2006

Μπαντιέρα	Μεγάλα αγροτικά ζώα					Μικρά αγροτικά ζώα				
	1761	1830	1911	1961	2006	1761	1830	1911	1961	2006
Πόλη Κέρκυρας	466	637	2057	3766	156	837	2937	2799	8868	3831
Αγ. Ματθαίος	579	410	1512	1383	39	805	3131	5774	4372	2723
Αγραφοί	625	514	1093	1378	82	2286	1381	3540	6228	2125
Γαστούρι	834	787	1807	2725	140	1669	1718	5390	7279	2420
Μαγουλάδες	741	604	1424	1418	152	1269	1666	4558	5880	1198
Μελίκια	1783	1018	2610	3028	88	3639	4797	7528	7645	2483
Πάγοι	553	446	794	865	92	2320	3142	4872	4548	2119
Περιθεια	1693	1397	1828	1798	306	14916	12918	19054	13301	6990
Σκριπερό	1194	629	1455	2104	24	2692	3789	20038	9110	2618
Σύνολο	8468	6442	14580	18465	1079	30433	35479	73553	67231	26507

Πηγή: Ανδρεάδης 1914, Ανωγάτης – Πελέ και Πρόντζας 2002, ΕΣΥΕ 1914, ΕΣΥΕ 1964, ΕΣΥΕ 2006.

Από τον πίνακα 3 προκύπτει ότι οι γεωργικές καλλιέργειες ήταν η κυριότερη χρήση/ κάλυψη γης διαχρονικά, ενώ έλαβε χώρα συνεχόμενη αύξηση της ελαιοκαλλιέργειας. Η έκταση των βοσκοτόπων συνδέεται με τον αριθμό των αγροτικών ζώων, κυρίως των μεγάλων, καταγράφοντας αντίστοιχα το 1961 τη μεγαλύτερη τιμή. Η έκταση των δασών είναι πολύ μικρή διαχρονικά. Η καταστροφή τους άρχισε από τη βενετική εποχή, ως συνέπεια της επέκτασης των ελαιώνων, αφήνοντας αναγκαστικά ανέπαφες τις περιοχές πάνω από τη ζώνη εξάπλωσης της ελιάς (Σκαρλάτου 2011), με αποτέλεσμα τα δάση να περιοριστούν, κυρίως στην περιοχή του ορεινού όγκου του Παντοκράτορα και στην περιοχή του Αγίου Ματθαίου (Γιωτοπούλου – Σισιλιάνου 2002).

Τα ελαιόδεντρα αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο του κερκυραϊκού τοπίου. Στη νήσο έλαβε χώρα αύξηση των ελαιόδεντρων (74 %) μεταξύ 1761 και 2006 (Πίνακας 3). Η εξάπλωση της ελαιοκαλλιέργειας έχει ως αφετηρία το έτος 1565 με αποκορύφωμα το διάταγμα του 1623 της βενετικής Γερουσίας που πρόσταζε τη φύτευση ελαιόδεντρων και τη μετατροπή των αγριελιών σε ήμερα δέντρα. Μετά το τέλος της Βενετοκρατίας στη νήσο ακολούθησε μία περίοδος (1797-1814) μεγάλων πολιτικοκοινωνικών ανωμαλιών που δεν επέτρεψαν την πρόοδο της κερκυραϊκής γεωργίας (Ανδρεάδης 1914). Το διάστημα 1917 - 2006, η απελευθέρωση της αγροτικής ιδιοκτησίας από τα αγροληπτικά και τιμαριωτικά συστήματα οδήγησε στην αύξηση των ελαιόδεντρων κατά 54 %. Η Σκαρλάτου (2011)

αναφέρει ότι η μεγαλύτερη επέκταση των ελαιώνων διαχρονικά (385 %) εμφανίζεται στη Μπαντιέρα Περίθειας, η οποία έλαβε χώρα έως τη ζώνη εξάπλωσης του δέντρου στα 500 m.

Πίνακας 3. Έκταση σε χιλιάδες στρέμματα κατά κατηγορία χρήσης/κάλυψης γης μεταξύ 1761-2000 [Πηγή: Παρτς 1892 (με στοιχεία από την απογραφή του Davy το 1835), ΕΣΥΕ 1914, ΕΣΥΕ 1962, ΕΣΥΕ 1995, ΕΣΥΕ 2000] και αριθμός ελαιοδέντρων μεταξύ 1761-2006 (Πηγή: Ανδρεάδης 1914, Καπάδοχος 2000, ΕΣΥΕ 1964, ΕΣΥΕ 1995, ΕΣΥΕ 2006).

	1761	1835	1911	1961	1991	2000
Καλλιέργειες		453,26	352,9	340,7	331,9	467,0
Ακαλλιέργητες εκτάσεις		66,14				
Βοσκότοποι και λειμώνες		70,50	66,5	141,4	114,1	30,1
Δάση			8,1	20,7*	34,4*	53,3*
Χέρσα και έλη			29,0			
Καλυπτόμενες με νερό				11,4	17,0	7,1
Λοιπές εκτάσεις				63,0	95,4	31,0
Σύνολο εκτάσεων		589,9	456,5	577,2	592,8	591,5
Σύνολο ελαιοδέντρων**	1873730		2123620	2446900	3577021	4071503

* Περιλαμβάνει μεταβατικές δασώδεις-θαμνώδεις εκτάσεις & συνδυασμό θαμνώδους-ποώδους βλάστησης

**Από το 1911 έως 2000 πρόκειται για το συνολικό αριθμό στην ΠΕ Κέρκυρας (Κέρκυρα, Παξοί, Θωόνι)

Συμπεράσματα

Ο πληθυσμός της νήσου αυξήθηκε κατά 135 % το διάστημα 1761 – 2000. Παράλληλα διαφαίνεται η συγκέντρωση μεγάλου μέρους του πληθυσμού στην πόλη της Κέρκυρας και συγκεκριμένα κατά 35 % και 40 % τα έτη 1761 και 2001 αντίστοιχα, γεγονός που σχετίζεται με το σαφή διαχωρισμό της δομής και λειτουργίας της πόλης με τους οικισμούς της υπαίθρου. Διαπιστώθηκε επίσης, η αύξηση των αγροτικών ζώων από το 1761 έως το 1961, λόγω της αύξησης του πληθυσμού και παράλληλα του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων μετά τα δύσκολα χρόνια των βενετοτουρκικών πολέμων. Ωστόσο, διαπιστώθηκε μείωση του ζωικού κεφαλαίου μεταξύ 1961 – 2006, η οποία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην έντονη ανάπτυξη του τουρισμού. Η αύξηση του αριθμού των μεγάλων ζώων μεταξύ 1911 – 1961 είναι συνδεδεμένη με τον αριθμό των υποκίνητων ελαιοτριβείων. Συνολικά, η έκταση της καλλιεργήσιμης γης στη νήσο είναι σημαντική, καταλαμβάνοντας διαχρονικά το μεγαλύτερο ποσοστό επί του συνόλου των χρήσεων/κάλυψης γης. Παράλληλα πραγματοποιήθηκε μεγάλη αύξηση των ελαιοδέντρων (74 %), ενώ έλαβε χώρα μείωση των βοσκοτόπων.

Βιβλιογραφία

- Αγγελομάτη – Τσουγγαράκη, Ε. 2004. Η εξέλιξη των οικισμών της υπαίθρου της Κέρκυρας, σελ. 515-543. Πρακτικά του Ζ' Πανιόνιου Συνεδρίου. Λευκάδα, 26 – 30 Μαΐου 2002. Εταιρεία Λευκαδίτικων μελετών. Τόμος Β'. Αθήνα.
- Ανδρεάδης, Α.Μ. 1914. Περί της οικονομικής διοικήσεως της Επτανήσου επί Βενετοκρατίας. Τόμος Β'. Τυπογραφείον 'Εστία'. Αθήνα, σελ. 331.
- Ανωγιάτης – Πελέ, Δ. και Πρόντζας, Ε. 2002. Η Κέρκυρα 1830 – 1832. Μεταξύ φεουδαρχίας και αποικιοκρατίας. University Studio Press. Θεσσαλονίκη, σελ. 551.
- Βλασσόπουλος, Σ. 1977. Στατιστικά και ιστορικά περί Κέρκυρας ειδήσεις, σελ. 1 - 152, (Τσίτσας Α.Χ., επιμέλεια). Κερκυραϊκά χρονικά XXI. Κέρκυρα.
- Γιωτοπούλου – Σισιλιάνου, Ε. 2002. Πρεσβείες της Βενετοκρατούμενης Κέρκυρας (16ος – 18ος αι.). Πηγή για σχεδιάγραμμα ανασύνθεσης της εποχής. ΓΑΚ – ANK. Αθήνα, σελ.697.
- ΕΣΥΕ. 1914. Γεωργική απογραφή του έτους 1911. (II) Ιόνιοι Νήσοι. Εν Αθήναις.
- ΕΣΥΕ. 1962. Κατανομή της εκτάσεως της χώρας κατά βασικές κατηγορίας χρήσεως. Αθήναι.

- ΕΣΥΕ. 1964. Αποτελέσματα της απογραφής γεωργίας – κτηνοτροφίας της 19^{ης} Μαρτίου 1961. Τόμος Ι. Τεύχος 4. Ιόνιοι Νήσοι. Αθήνα.
- ΕΣΥΕ. 1995. Γεωργική Στατιστική της Ελλάδας έτους 1991. Αθήνα.
- ΕΣΥΕ. 1998. Αποτελέσματα απογραφής γεωργίας και κτηνοτροφίας (της 17^{ης} Μαρτίου 1991). Ελληνική Δημοκρατία. Αθήνα.
- ΕΣΥΕ. 2000. Κατανομή της έκτασης της Ελλάδος στις βασικές κατηγορίες χρήσης/κάλυψης, κατά περιφέρεια και νομό. (Προαπογραφικά στοιχεία της απογραφής για το έτος 1999/2000). Αθήνα (geodata.gov.gr).
- ΕΣΥΕ. 2006. Ακατέργαστα στατιστικά στοιχεία γεωργίας - κτηνοτροφίας για κάθε πρώην Δημοτικό Διαμέρισμα Νομού Κέρκυρας, (www.statistics.gr).
- ΕΣΥΕ. 2009. Απογραφή πληθυσμού-κατοίκων της 18^{ης} Μαρτίου 2001. Τεύχος 1. Αθήνα.
- Ϊδρωμένος, Α.Μ. 1930. Συνοπτική ιστορία της Κέρκυρας. Δεύτερη έκδοση. Τυπογραφείον Σ.Α. Λάντζα. Εν Κέρκυρα, σελ. 140.
- Καπάδογος, Δ.Χ. 2000. Ο αγροτικός πλούτος της Κέρκυρας (με στατιστικά στοιχεία κατά κοινότητα). Ομοσπονδία Κερκυραϊκών συλλόγων Αττικής (Ο.ΚΕ.Σ.Α.). Αθήνα, σελ. 99.
- Κοσμάτου, Ε. 2004. Πληθυσμιακά μεγέθη και γεωγραφική κινητικότητα στα Επτάνησα (18^{ος} – 19^{ος} αιώνας), σελ. 349-370. Πρακτικά του Ζ' Πανιόνιου Συνεδρίου. Λευκάδα, 26 – 30 Μαΐου, 2002. Εταιρεία Λευκαδίτικων μελετών. Τόμος Β'. Αθήνα.
- Πανδής, Π.Ο. 1999. Η εξέλιξη του πληθυσμού του Νομού Κέρκυρας 1864 – 1999. Εκδόσεις Μπάστα. Αθήνα, σελ. 201.
- Παπαβλασσόπουλος, Γ. 1921. Η νήσος Κέρκυρα από γεωργικής απόψεως άλλοτε και σήμερα. Μετά χάρτη της νήσου. Τυπογραφικά καταστήματα: Λάνδου & Σπυράκου. Εν Πειραιεί, σελ. 158.
- Παρτς, Ι. 1892. Η νήσος Κέρκυρα. Γεωγραφική Μονογραφία. Τυπογραφείον Ι. Νοχαμούλη. Εν Κέρκυρα, σελ. 299.
- Σκαρλάτου, Α. 2011. Η διαχρονική εξέλιξη του πολιτισμικού τοπίου της Κέρκυρας και η σχέση της με την ιστορία της νήσου. Διδακτορική διατριβή. Σχολή Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος. Α.Π.Θ. Θεσσαλονίκη, σελ. 216.

Statistical data analysis of the population, livestock and land use, in Corfu Island from 1761 to 2006.

A. Skarlatou¹ and I. Ispikoudis

¹Prefecture of Western Macedonia, Department of Environment and Spatial Design, Section of Environment and Hydroeconomy of Regional Unity of Kozani, Dimokratias 27, 50100

Abstract

The aim of this paper was to unify the inventory regarding the population, the number of livestock and of the land uses from 1761 to 2006 and to interpret the diachronical evolution of these factors. The main data source derived from the Archives of Corfu Prefecture, where a significant amount of historical archives dated from Venice's Dominance are kept, and from the National Statistical Service of Greece (NSSG) database. The results presented a population increase in the island diachronically by 135 %. The percentage of the island's population in Corfu town is substantial, namely approaching 35 % in 1761 and 40 % in 2001. The number of livestock continued to increase from 1761 to 1961, as a result to the population increase and the embitterment of the standard of living. However, livestock population decreased from 1961 to 2006, due to the tourism development. Overall, agricultural land occupies diachronically the greatest percentage of the extent of the island.

Key words: diachronical evolution, inventory, Venetian dominance, Ionian Islands.